

จากเมาะละเหม่งสู่สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*

○ สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง**
ประกาศรี ดำสอาด***

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง "จากเมาะละเหม่งสู่สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี" เป็นส่วนแรกของรายงานการวิจัย เรื่อง "ชุมชนมอญบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี: ความเป็นมาและการปรับเปลี่ยน" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ชีวิตความเป็นอยู่ การปรับเปลี่ยนและการดำรงอยู่ของชาวมอญพลัดถิ่นที่บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มอญในประเทศไทย บทความนี้เป็นการรวบรวมบันทึกคำบอกเล่าเรื่องการเดินทางของชาวมอญ ที่ได้เริ่มเดินทางออกจากหมู่บ้านเดิมในประเทศสหภาพเมียนมาร์เข้ามาในประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2491-2495 (ค.ศ. 1948-1952) เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบและสภาพความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างลำบากในประเทศสหภาพเมียนมาร์ และถึงแม้จะยังมีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับสถานการณ์การเป็นพลเมืองของประเทศไทย แต่ชาวมอญบ้านวังกะต่างก็รักประเทศไทย และต่างก็ตั้งใจจะใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยตลอดไป

ระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวคิดของฟราน โบแอส ซึ่งเป็นแนวการศึกษาทำความเข้าใจกับชุมชนและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ ร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามให้ครบถ้วนเท่าที่จะทำได้ ทั้งจากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และจากการสอบถาม การศึกษาในแนวนีเป็นการศึกษาที่เรียกว่า "ประวัติศาสตร์เฉพาะกรณี (Historical Particularism)" (ยศ สันตสมบัติ, 2540: 27) จึงอาจทำให้เกิดความบกพร่องทางด้านการตีความไปบ้าง แต่ผู้วิจัยก็มุ่งหวังประเด็นสำคัญในการรวบรวมความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับชาววังกะ และเชื่อมโยงความเป็นมา การปรับเปลี่ยน และการคงอยู่ของชาวมอญในประเทศไทยเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในทางข้อมูล และเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อของผู้สนใจอื่นๆ ต่อไป บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง "ชุมชนมอญบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี: ความเป็นมาและการปรับเปลี่ยน" ซึ่งทำการวิจัยในช่วงเวลาตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2545-กรกฎาคม 2546 ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปี 2545 ตลอดจนขอขอบคุณพี่น้องชาวมอญ เจ้าหน้าที่ราชการประจำหมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ด้วยความรักและความจริงใจตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ปรากฏในงานนี้โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับสถานะบุคคลของชนกลุ่มน้อยจากประเทศสหภาพเมียนมาร์ อาจจะแตกต่างไปจากที่ระบุไว้ในงานวิจัยฉบับนี้ เช่น บางกลุ่มได้สถานะเป็นบุคคลต่างด้าวที่ได้ถิ่นที่อยู่ถาวรแล้ว กล่าวคือจะไม่ถูกส่งกลับไปยังประเทศสหภาพเมียนมาร์

**รองศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

***เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

This article "From Moulemein to Sangkhlaburi, Kanchanaburi Province" is the first part of the research project "The Mon Community at Ban Wang-ka, Sangkhlaburi District, Kanchanaburi Province: History and Changes". The objectives of the research project are to present the history, ways of living, changes and the present state of the displaced Mon people at Ban Wang-ka, Tambon Nonglu, Sangkhlaburi District, Kanchanaburi, and to offer some basic knowledge about the Mon ethnic group in Thailand. This first installment is an oral history of migration of the Mon people from their villages in Myanmar to Thailand between 1948-1952 A.D. (2491-2495 B.E.). Then the reasons for their decision to leave their homes and their first settlement at Ban Wang-ka are presented. Even though the Wang-ka Mon are unsure of their status in becoming Thai citizens, they hope to spend their lives here in Thailand.

จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยอำเภอต่างๆ 13 อำเภอ คือ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอลำลูกขัน อำเภอท่าม่วง อำเภอพนมทวน อำเภอบ่อพลอย อำเภอเลาขวัญ อำเภอไทรโยค อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี อำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอห้วยกระเจา และอำเภอหนองปรือ โดยมีอำเภอที่มีแนวชายแดนติดต่อกับชายแดนประเทศสหภาพเมียนมาร์ 5 อำเภอ คือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค อำเภอเมือง และอำเภอด่านมะขามเตี้ย พื้นที่ชายแดนที่ติดต่อกันนี้มีระยะทางยาวทั้งหมดประมาณ 370 กิโลเมตร

ด้วยลักษณะของสภาพพื้นที่บริเวณแนวชายแดนระหว่างไทยและเมียนมาร์ที่เป็นป่าเขา แม่น้ำซึ่งเป็นเส้นกันเขตแดนบางช่วงบางฤดูก็แคบและตื้นเขิน และความห่างไกลจากการควบคุมดูแลของทางราชการทั้งสองฝ่าย ทำให้ประชากรบริเวณชายแดนไทย-เมียนมาร์สามารถจะเดินทางเข้าออกระหว่างสองประเทศได้ตลอดเวลา ด้วยสาเหตุดังกล่าวทำให้จังหวัดกาญจนบุรีประกอบด้วยประชากรหลายกลุ่มหลายเชื้อชาติ ทั้งกลุ่มคนไทย จีน กะเหรี่ยงซึ่งเป็นผู้ที่อยู่บนพื้นที่สูง มอญซึ่งมีทั้งที่อยู่มาแต่เดิมและอพยพเข้ามาใหม่' เมียนมาร์ ขมุ ละว้า ลาวโซ่ง และลาวเวียง ส่วนใหญ่ของประชากรเกือบทั้งหมดได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ยังมีประชากรอีกจำนวนหนึ่งที่อพยพจากประเทศสหภาพ

แผนที่แสดงพื้นที่ประเทศไทยบริเวณที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน (จาก รายงานการวิจัยโครงการวิจัยเพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี หน้า 267)

เมียนมาร์เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี ด้วยสาเหตุปัญหาภายในประเทศ โดยรัฐบาลไทยอนุญาตให้พักพิงในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม รอเวลาให้เดินทางกลับไปยังประเทศสหภาพเมียนมาร์เมื่อเหตุการณ์สงบ บุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีเชื้อชาติมอญและกะเหรี่ยง ซึ่งทางราชการอนุญาตให้อาศัยอยู่ในพื้นที่ควบคุม รวม 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองกาญจนบุรี ไทรโยค ทองผาภูมิ สังขละบุรี และศรีสวัสดิ์

จากข้อมูลที่ได้กลับคืนมาจากการตอบแบบสอบถามของ “โครงการวิจัยแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย” (2544) ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลไว้เป็นเบื้องต้น ปรากฏว่า ชาวมอญในจังหวัดกาญจนบุรีมีประมาณ 8,000 คน และตั้งรกรากอยู่ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอด่านมะกอก และอำเภอไทรโยค การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญในจังหวัดกาญจนบุรีพอจะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ คือเข้ามาพร้อมกับชาวมอญที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดต่างๆ ตามปริณทณของกรุงเทพฯ ซึ่งในปัจจุบันชาวมอญทั้งหมดนี้ก็คือคนไทยที่มีเชื้อสายมอญนั่นเอง บางชุมชนยังคงรักษาทั้งภาษาและวัฒนธรรมความเป็นอยู่แบบชาวมอญไว้ได้อย่างดี บางชุมชนก็ปรับเปลี่ยนไปมาก แต่ก็ยังรู้และภาคภูมิใจในเชื้อสายมอญของตนอย่างแน่นแฟ้น ส่วนหนึ่งของชาวมอญกลุ่มแรกนี้ได้โยกย้ายจากโพธารามมาอยู่ที่กาญจนบุรี (สุจิตต์ลักษณ์ และคณะ, 2540) จากข้อมูลใน “โครงการวิจัยแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย” (2544) พบว่าชาวมอญเหล่านี้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในอำเภอทองผาภูมิ ที่บ้านท่าขนุน บ้านปรังกาสี บ้านอู่ล่อง ตำบลท่าขนุน ที่บ้านลั่นถิ่น บ้านหนองเจริญ ตำบลลั่นถิ่น ที่บ้านหม่องกะลา บ้านหินดาดตะวันตก บ้านหินดาดตะวันออก บ้าน

วังมาตาด ตำบลหินดาดที่บ้านสะพานลาว บ้านสหกรณ์ บ้านดินโส บ้านห้วยสมจิตร บ้านสองงาน ตำบลสหกรณ์ นิคม อำเภอด่านมะกอก ที่บ้านชายรูป ตำบลโคกตะบอง และอำเภอไทรโยค ที่บ้านวังเขมร ตำบลท่าเสา ซึ่งทั้งหมดนี้ก็เป็นพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์แล้ว พลเมืองไทยเชื้อสายมอญและยังบอกได้ว่าตนเองมีเชื้อสายมอญนี้มีจำนวนประมาณ 100 คน

กลุ่มที่สอง เข้ามาในจังหวัดกาญจนบุรีตั้งแต่ พ.ศ. 2495-ปัจจุบัน (ค.ศ. 1952-ปัจจุบัน) ซึ่งรัฐบาลไทยจัดเป็น “ชนกลุ่มน้อย”

คำว่า “ชนกลุ่มน้อย” ตามคำจำกัดความของเอกสารสำนักทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง (2539) ซึ่ง กฤตยา อาชวนิจกุล และพรสุข เกิดสว่าง (2540ก: 2) ได้คัดไว้ หมายถึง “กลุ่มชนที่มีเชื้อคนไทย มีจำนวนน้อยกว่าเจ้าของประเทศ และมีวัฒนธรรมแตกต่างไป อาศัยอยู่ในประเทศไทย อาจเป็นชนกลุ่มน้อยดั้งเดิม เช่น ชาวเขา หรือผู้ที่อพยพเข้ามา หลบหนีเข้าเมือง หรือเข้ามาพักชั่วคราว...” ซึ่งชนกลุ่มน้อยชาวเมียนมาร์ ตามที่ กฤตยาและพรสุข (2540ก: 3) ระบุไว้ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า “...คือบุคคลจากประเทศพม่าหลายเชื้อชาติที่อพยพเข้ามาก่อน 9 มีนาคม พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976-ผู้วิจัย) หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบสังคมนิยม โดยนายพลเนวิน โดยอาศัยอยู่ในเชียงใหม่ เชียงราย ตาก แม่ฮ่องสอน กาญจนบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง...”

2. ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า “...คือ ผู้หลบหนีเข้าเมืองมาหลัง 9 มีนาคม พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976-ผู้วิจัย) ที่มีหลักแหล่งถาวรใน 9 จังหวัดเดิม...”

3. ผู้ใช้แรงงานจากพม่า “...คือบุคคลสัญชาติพม่าที่เข้ามาใช้แรงงานแถบชายแดนและอาศัยอยู่กับนายจ้าง โดยรัฐบาลมีนโยบายผ่อนผันให้อาศัยอยู่ได้ชั่วคราว...”

4. ผู้ลี้ภัยหรือหลบหนีจากการสู้รบในพม่า “...คือบุคคลเชื้อชาติต่างๆ ซึ่งหลบหนีการปราบปราม

ชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลทหารพม่าเข้ามาอยู่ในพื้นที่พักพิง...”

5. นักศึกษาพม่าที่หลบหนีการปราบปรามของรัฐบาลพม่า “...เริ่มเข้ามาหลังการเรียกร้องประชาธิปไตย ปี 2531 (ค.ศ. 1988-ผู้วิจัย)... ในเขตควบคุมอำเภอปากท้อ จังหวัดราชบุรี...”

กลุ่มที่ 1, 2, 3, และ 4 คือกลุ่มที่พบได้ในจังหวัดกาญจนบุรี และกลุ่มที่ 5 อยู่นอกเขตของจังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มที่ 1 คือ ชาวมอญสัญชาติเมียนมาร์ที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านวังกะ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มที่ 2 คือ ชาวมอญสัญชาติเมียนมาร์ที่ส่วนหนึ่งตั้งหลักแหล่งอยู่บ้านวังกะเช่นเดียวกับกลุ่มแรก และอีกส่วนหนึ่งตั้งหลักแหล่งอยู่กระจัดกระจายตามหมู่บ้านต่างๆ บริเวณชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ กลุ่มที่ 4 คือชาวมอญสัญชาติเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ที่ศูนย์พักพิงชั่วคราวค่ายอะลือคคะนี ซึ่งอยู่ในเขตแดนประเทศสหภาพเมียนมาร์ติดชายแดนประเทศไทย

ชาวมอญกลุ่มที่ 1 ที่ทางรัฐบาลไทยจัดเป็น “ผู้พลัดถิ่นสัญชาติเมียนมาร์” และกลุ่มที่ 2 ซึ่งจัดเป็น “ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมาร์” ส่วนใหญ่จะตั้งหลักแหล่งอยู่ในอำเภอสังขละบุรี และจะต้องถูกส่งกลับหากสถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศสหภาพเมียนมาร์เป็นปกติ

การอพยพโยกย้ายเข้ามาในประเทศไทย

ปัญหาชนกลุ่มน้อยเป็นปัญหาสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่งรัฐบาลทหารเมียนมาร์ต้องเผชิญตลอดมา นับตั้งแต่ประเทศสหภาพเมียนมาร์ได้รับเอกราชพ้นจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษในปี พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) เนื่องจากชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงและกลุ่มอื่นๆ ได้พากันตั้งกองกำลังเพื่อต่อต้านรัฐบาลประเทศสหภาพเมียนมาร์ โดยหวังจะได้รับอำนาจอธิปไตยปกครองตนเองและเป็นรัฐอิสระ ตามข้อตกลง “Attlee-Aung San Agreement, January 28, 1945” ที่ระบุไว้ว่า “ชนกลุ่ม

น้อยในพม่ามีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง (Self-determination) ว่าจะขึ้นกับรัฐบาลสหภาพพม่าหรือไม่ก็ได้ (สมโชค, 2540: 3)²

เมื่อนายพลของชาวนและคณะรัฐมนตรีถูกสังหารเสียชีวิต ใน พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) ช่วงเวลาดังกล่าวทำให้ชนกลุ่มน้อยในประเทศสหภาพเมียนมาร์ เช่น กะเหรี่ยง ฉาน ว้า คะจิ่น มอญ ฯลฯ ต่างพากันไม่พอใจและอยู่ในสภาพสับสนหวั่นไหวที่จะเลือกวิธีการปกครองของตนเองไม่ว่าจะในรูปแบบใด จึงเริ่มมีการจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธขึ้นเพื่อต่อต้านรัฐบาลทหารเมียนมาร์ กองทัพกู้ชาติมอญก็เริ่มต้นก่อตั้งขึ้นเพื่อเรียกร้องอิสรภาพและผืนแผ่นดินของตนในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) ภายใต้ชื่อพรรคสหแนวร่วมมอญ (Mon United Front: MUF) นำโดยนายสเว จิน (Nai Shwe Kyin) และพยายามเป็นพันธมิตรกับกะเหรี่ยงในการต่อสู้กับเมียนมาร์ แต่นายสเวจินก็ถูกจับกุมคุมขังเสียก่อนเมื่อออกมาได้ นายสเว จินก็หนีเข้าป่าเมื่อ พ.ศ. 2495 (ค.ศ. 1952) และจัดตั้งพรรคมอญใหม่ (New Mon State Party-NMSP) เพื่อต่อสู้กองทหารของรัฐบาลเมียนมาร์อีกครั้ง

ในช่วงตั้งแต่ พ.ศ. 2505-2531 (ค.ศ. 1962-1988) ซึ่งเป็นช่วงที่นายพลเนวินได้ยึดอำนาจและใช้การปกครองประเทศแบบ “สังคมนิยมแบบเมียนมาร์” เป็นช่วงที่ประชาชนราษฎรชาวเมียนมาร์โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยต่างๆ ต้องทนทุกข์ยากแสนเข็ญกันอย่างมาก ในช่วงเดียวกันนี้ โลกก็ประสบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เช่นกัน โดยเฉพาะเมื่อประธานาธิบดีเหมาเจ๋อตงถึงแก่อสัญกรรมใน พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976) และนายเติ้งเสี่ยวผิงขึ้นมามีอำนาจและใช้นโยบายปรับแนวทางสังคมนิยมให้เป็นทุนนิยม เศรษฐกิจ การค้าและการตลาดขึ้นมา นำหน้าการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศต่างๆ กิลดลงตามลำดับ พรรคคอมมิวนิสต์เมียนมาร์ที่เคยจับมือกับกองกำลังต่างๆ เพื่อต่อสู้กับรัฐบาลเมียนมาร์ก็ต้องสูญเสียไปในที่สุดเมื่อประมาณ พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) จนกระทั่งเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534

(ค.ศ. 1991) รัฐบาลทหารเมียนมาร์ได้ประกาศย้าอีกครั้งว่า องค์การจัดตั้งของชนกลุ่มน้อย 4 กลุ่มเป็นองค์กรที่ผิดกฎหมายซึ่งได้แก่ สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) องค์การคะฉิ่นอิสระ (Kachin Independence Organization: KIO) พรรคก้าวหน้าแห่งชาติกะเรนนี่หรือคะยา (Karenni National Progressive Party: KNPP) รวมทั้งพรรคมอญใหม่ (New Mon State Party: NMSP) ด้วยการประกาศเช่นนี้ถือเป็นการประกาศมาตรการรุกรทั้งทางการเมืองและทางการเมืองทหาร

ในช่วงก่อนที่รัฐบาลเมียนมาร์จะออกประกาศดังกล่าวข้างต้น กองกำลังพรรคมอญใหม่ตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศสหภาพเมียนมาร์ ตรงข้ามกับจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งก็คือบริเวณประเทศสหภาพเมียนมาร์ตอนล่างนั่นเอง เท่ากับว่ากองทัพบกมอญใหม่คุมเส้นทางติดต่อคมนาคมในบริเวณด้านพระเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี ในที่สุดราวเดือนมกราคม พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) กองทหารรัฐบาลเมียนมาร์ก็สามารถยึด “ค่ายที่ด้านเจดีย์สามองค์” ศูนย์กลางของชาวมอญไว้ได้

พรพิมล ตรีโชติ (2542) กล่าวว่า ช่วงปลายรัฐบาลสมัยเนวินได้มีการปราบปรามชนกลุ่มน้อยหนักมากขึ้น โดยมีการใช้นโยบายหลายรูปแบบแตกต่างกันไปกับแต่ละกลุ่มชนกลุ่มน้อย มีทั้งการปราบปรามโดยใช้กำลังอาวุธกับบางกลุ่ม มีทั้งการเจรจาหยุดยิงกับบางกลุ่ม และมีทั้งการตัดทั้งเงินทุนทั้งแหล่งสนับสนุนอาหารและข้อมูล ซึ่งก็คือประชาชนของหมู่บ้านในพื้นที่ นโยบายสุดท้ายนี้คือการโยกย้ายหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านออกให้พ้นไปจากเส้นทางการติดต่อกับกองกำลังต่างๆ ยกเอาหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านไปตั้งในพื้นที่ที่ทหารเมียนมาร์จะควบคุมได้ และยังให้ไปตั้งในที่กันดารแห้งแล้งยากลำบากในการทำมาหากินอีกด้วย

ภาสกร ศิริยะพันธุ์ (2544: 41) เสนอความเห็นในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ “ไทยกับพม่า: ข้อควรทำและไม่ควรทำ” ในประเด็นเรื่อง “ปัญหาชายแดนติด: ข้อควรทำและไม่ควรทำ” เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2543

ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร สรุปว่า “สิ่งที่รัฐบาลพม่าพยายามบอกว่าได้แก้ไขปัญหามชนกลุ่มน้อยอยู่แล้ว ตอนนี้มีมีการเจรจาหยุดยิง (Ceasefire Agreement) กับชนกลุ่มน้อย 17 กลุ่มจากทั้งหมด 18 กลุ่ม เหลือเพียงกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง หรือ KNU (Karen National Union) เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น ซึ่งการที่รัฐบาลพม่าอ้างว่าแก้ปัญหมาแล้ว แท้จริงไม่ใช่การแก้ปัญหา แต่เป็นการซื้อเวลา เพราะว่าการเจรจาหยุดยิงไม่ใช่ข้อตกลงทางการเมือง แต่เป็นการตกลงทางทหาร ซึ่งรัฐบาลพม่าซื้อเวลา เพราะไม่ต้องการมีศึกหลายด้าน”

ในรายงานเรื่อง “ปัญหาการจัดการผู้อพยพจากประเทศพม่า” กฤตยา อาชวนิจกุล (2543:139-144) กล่าวว่า “นโยบายของรัฐบาลไทยต่อสหภาพเมียนมาร์ในแต่ละยุคก็จะแตกต่างกันออกไป โดยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง พ.ศ. 2526 ถือเป็น **ยุคกลัวภัยคอมมิวนิสต์หรือยุคสงครามเย็น** รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายใช้กองกำลังติดอาวุธของชนกลุ่มน้อยต่อต้านรัฐบาลทหารเมียนมาร์ในฐานะ “รัฐกันกระแทก” ตลอดมา โดยมีเหตุผลว่าเพื่อป้องกันประเทศไทยจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์ และ/หรือการรุกรานของประเทศใกล้เคียงที่สนับสนุนคอมมิวนิสต์โดยปกปิดและ/หรือเปิดเผย” ช่วงนี้เองที่เป็นช่วงเวลาที่ชาวมอญกลุ่มแรกๆ เริ่มโยกย้ายเข้ามาในอำเภอสังขละบุรี

“ต่อมาภายหลังปีพ.ศ. 2527-2531 ถือเป็น **ยุคปลายสงครามเย็น** รัฐบาลไทยเริ่มประกาศนโยบายการเมืองนำการทหาร เริ่มมีการต้อนรับผู้เคยร่วมอุดมการณ์กับพรรคคอมมิวนิสต์ไทยกลับมาร่วมกันพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่การปกครองในระบบสังคมนิยมพุทธแบบปิดของนายพลเนวินใกล้จะปิดตัวเองลง เพราะความผิดพลาดของการปกครองระบบนี้เริ่มเห็นได้ชัดเจนจากสภาพของความย่อยยับทางเศรษฐกิจของประเทศ ในยุคนั้นนโยบายของรัฐบาลไทยเรื่องความมั่นคงก็ผ่อนคลายลงด้วย เริ่มหันหน้าหนักไปที่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น การค้าชายแดนเริ่มเฟื่องฟูมากขึ้น แต่รัฐบาลทหารเมียนมาร์ก็มีนโยบายปราบปรามกองกำลัง

ชนกลุ่มน้อยอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะกองกำลังของ กองทัพมอญและกะเหรี่ยง” ส่งผลให้มีประชาชน ทั้งประชาชนในฐานที่มั่นของกองกำลังเหล่านี้และ ประชาชนทั่วไปลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

“ในช่วงปี 2531-2539 ถือเป็น ยุคหลังสงคราม เย็น ทั้งความเปลี่ยนแปลงของนโยบายระดับโลก จาก สมัยสงครามเย็นเปลี่ยนเป็นการใช้ ‘เศรษฐกิจการตลาด’ หรือ ‘ทุนนิยม’ ประเทศไทยเองก็ปรับเปลี่ยนไปใช้นโยบาย เศรษฐกิจมันด้วยเช่นกัน พร้อมกับที่หลายๆ ประเทศก็เล็ง เห็นผลประโยชน์อีกมากมายมหาศาลในประเทศสหภาพ เมียนมาร์ นโยบายหนึ่งในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ คือ ‘ทำสนาหารบให้เป็นสนาหารการค้า’ นั่นเอง ประกอบกับแรงผลักดันของนายทุนทั้งส่วนกลางและ ทางชายแดน รัฐไทยจึงมุ่งที่จะแสดงตัวเป็นมิตรที่ดีอย่าง ยิ่งต่อรัฐบาลทหารเมียนมาร์โดยถอยตัวออกมาจากความ ขัดแย้งไม่ลงรอยกันระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมาร์กับ กองกำลังชนกลุ่มน้อย ด้วยนโยบายการเปิดประเทศเช่น นี้เอง ส่งผลให้เศรษฐกิจของรัฐบาลทหารของสหภาพ เมียนมาร์ดีขึ้น รัฐบาลมีรายได้ทั้งจากรัฐบาลและเอกชน จากประเทศต่างๆ ทั้งจากประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศ อื่นๆ มีทุนในการซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อใช้ปราบปราม กองกำลังชนกลุ่มน้อยได้มากขึ้นอีกด้วย ทั้งยังได้รับการ สนับสนุนทั้งอาวุธและกำลังทหารจากประเทศจีนอีกด้วย ก็ทำให้เกิดผลกระทบต่อสถานภาพของกองกำลัง ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้” และในช่วงเวลานี้เองที่ค่ายด้าน เจริญสามองค์ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชาวมอญมาเป็นเวลา นานหลายสิบปีถูกกองทัพรัฐบาลทหารเมียนมาร์ยึดได้

ชาวมอญคนหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถทนต่อเหตุ การณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศสหภาพ เมียนมาร์ในช่วงปี พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) ได้ จึงตัดสินใจหนีมาอยู่เมืองไทยตั้งแต่นั้น พุดถึงสถานการณ์ใน ช่วงเวลานั้นว่า

“ตอนที่ตัดสินใจมา ทางนั้นวุ่นวายมาก มียิงเป้า สมัยวินเวินและ ผมก็เข้าไป ออกๆ ถ้าไม่ได้เข้าเมืองหลวง ก็อยู่ได้ แล้วตอนนั้นทหารมอญก็ยังคงอยู่ กลุ่มนาย

สเว จิน กับกลุ่มอาจารย์โนนลาร์ แล้วก็กลุ่มกะเหรี่ยง พวกพม่า พวกกองโจรก็มีอีก มีรบมีฆ่ากันที่หมู่บ้านมอญ”

แรงงานชาวมอญอีกผู้หนึ่ง แม้นตนเองจะมา เกิดและเติบโตที่บ้านวังกะ แม้จะไม่มีโอกาสเห็น ภาพการอพยพเคลื่อนย้ายของคนรุ่นพ่อแม่ ได้เล่าให้ผู้ วิจัยฟังว่า รุ่นพ่อแม่ของตนอพยพมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อประเทศสหภาพ เมียนมาร์ คือ

“ตอนที่ผมบวชแล้วไปอยู่ที่โนนเจ็ดปี กับตอนที่ แม่อยู่ก่อนจะมายังเหมือนกันเลย มันไม่เปลี่ยนแปลงอะไร เลย แล้วยิ่งโหดร้ายกว่าอีก ผมก็โดนพม่าเกณฑ์ไปแนว หน้าอีกตอนที่พม่าขึ้นไปยิงที่มะเนาว์ปอร์ แค่นี้ก็โดนไปเจอ คนรู้จัก ก็เลยไม่ต้องขึ้นไป ให้ดื่มน้ำอยู่ที่ฐาน ก็เลยไม่ต้อง ไปแนวหน้า อยู่ที่นี่สามวันแค่นี้ก็ส่งกลับ”

ประเสริฐ ทองประสม (2540) กล่าวว่า เขตพื้นที่ ของกองกำลังพรรคมอญใหม่ บริเวณสหภาพเมียนมาร์ ตอนล่าง ตรงพื้นที่บริเวณด้านพระเจดีย์สามองค์ อำเภอ สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเคยมีหมู่บ้านมอญขนาดใหญ่ เคยเป็นสถานที่ฉลองวันชาติมอญ และเคยเป็น ตลาดการค้าที่ดีคึกคักมานานนับสิบปี ก็ต้องแตกพ่ายไป ในราวกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) โดย กองทัพสหภาพเมียนมาร์จำนวนสามกองพัน ซึ่งใช้อาวุธ ปืนครกยิงถล่มกองทัพน้อย ที่มีกำลังเพียง 800 คน กองกำลังทหารสหภาพเมียนมาร์จำนวนหนึ่งซึ่งได้รับการ ช่วยเหลือจากนายทุนบริเวณชายแดนไทย-เมียนมาร์ได้ แอบเข้ามาในประเทศไทยและโจมตีตลบหลังกองทัพ มอญจากฝั่งไทย ชัยชนะครั้งนี้ของประเทศสหภาพ เมียนมาร์ทำให้ชาวมอญในบริเวณนั้นหลายพันคนหลบ หนีภัยสงครามเข้ามาอยู่ที่บ้านละโลในประเทศไทย และต่อมารัฐบาลไทยได้ให้ไปอยู่ที่ค่ายชะลือคคะนี และ กองทัพประเทศสหภาพเมียนมาร์ก็สังหารจำนวน 600 คนมาประจำการที่บริเวณด้านพระเจดีย์สามองค์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) เป็นต้นมา

หลังจากด่านพระเจดีย์สามองค์ถูกประเทศ สหภาพเมียนมาร์ยึดครอง กองกำลังพรรคมอญใหม่

จำนวน 5,000 คน ก็เปลี่ยนฐานที่มั่นไปมีกองบัญชาการสำคัญอยู่บริเวณแนวป่าชายแดนไทย-เมียนมาร์ ที่ตรงข้ามอำเภอสังขละบุรี และบริเวณเทือกเขาตะนาวศรีที่ฝั่งตรงข้ามอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการต่อสู้กันมานานนับหลายสิบปี ระหว่างกองกำลังพรรคคอมมิวนิสต์ใหม่กับกองทหารรัฐบาลประเทศสหภาพเมียนมาร์ นายสเว จิน ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ใหม่ก็เริ่มใช้วิธีการต่อสู้แบบสันติวิธี ใช้วิธีการเจรจายุติการสู้รบกับรัฐบาลประเทศสหภาพเมียนมาร์และมีการเจรจาทกลงกันถึง 3 ครั้ง แต่ละฝ่ายจึงยอมรับเงื่อนไขของฝ่ายตรงข้ามได้ ครั้งแรกในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) ครั้งที่สองในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2537 (ค.ศ. 1994) และครั้งที่สามใน พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) และเจรจาทกลงกันได้ในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) (พรพิมล 2542: 124-128) โดยรัฐบาลประเทศสหภาพเมียนมาร์ยอมให้กองกำลังมอญถืออาวุธในเขตปกครองชาวมอญ และยอมให้ชาวมอญทำงานด้านสังคมเศรษฐกิจในเขตของมอญ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ 12 หมู่บ้านในเมืองเมาละแหล่หมั่ง (Moulemein) เมืองเย (Ye) และเมืองทวอย (Tavoy) ใกล้กับบริเวณอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี แต่ห้ามทหารมอญถือปืนออกมาเดินนอกบริเวณปกครองของตน เพราะจะถือว่าเป็นการละเมิดสัญญา ในเขต 12 หมู่บ้านนี้จึงปราศจากเสียงปืนนับแต่นั้นมา ทหารมอญบางส่วนไม่เห็นด้วยกับการเจรจายุติยังก็แยกตัวออกมาตั้งกองกำลังติดอาวุธของตนเองอยู่นอกเขตพรรคคอมมิวนิสต์ใหม่ อยู่ในบริเวณใกล้ชายฝั่งทะเลฝั่งตะวันออกของทวอยและในป่าตะนาวศรีติดชายแดน ดังนั้นการหยุดยิงในเขต 12 หมู่บ้าน จึงไม่ได้หมายถึงความสงบสุขสันติของชาวมอญทั้งหมดในประเทศสหภาพเมียนมาร์ ทั้งนี้เพราะราษฎรชาวมอญที่อยู่นอกเขต 12 หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ของรัฐมอญ ยังคงถูกเบียดเบียน กดขี่ ช่มเหง ทุกลู่ ปล้น ฆ่า ช่มชืน เกณฑ์แรงงาน จากรัฐบาลทหารประเทศสหภาพเมียนมาร์อยู่นั่นเอง นอกจากนั้น ประเทศสหภาพเมียนมายังกำหนดให้พวกชาวมอญที่ตั้งกองกำลังอยู่ในเขต

มะริด-ทวอย (Mergui-Tavoy) หรือที่เรียกกันว่า ค่ายตะนาวศรี (ตะนาวศรี) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้รวมอยู่ในเขตหยุดยิง 12 จุด ที่รัฐบาลประเทศสหภาพเมียนมาร์อนุญาตให้กองกำลังมอญใหม่คงค่ายทหารไว้ได้ ก็ยังคงเป็นจุดอันตรายสำหรับชาวมอญและชาวไทยในบริเวณใกล้เคียงอยู่ ทั้งนี้เพราะค่ายมอญแห่งนี้ตรงกับช่องสี่และหุบผาก ด้านอำเภอทับสะแกและบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของไทย การตั้งกองกำลังประชิดกันระหว่างกองกำลังทหารมอญและกองกำลังทหารเมียนมาร์ในจุดนี้ แน่นนอนว่าเป็นสาเหตุหนึ่งของการเคลื่อนย้ายอพยพชาวเมียนมาร์เชื้อสายมอญเข้าสู่ประเทศไทยทางด้านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พรพิมล ตรีโชติ (2542: 211) กล่าวว่า “สาเหตุอีกประการหนึ่งซึ่งทำให้กองกำลังพรรคคอมมิวนิสต์ใหม่ยอมรับข้อตกลงหยุดยิงกับกองทหารรัฐบาลสหภาพเมียนมาร์ ก็น่าจะเป็นเพราะได้รับการหวานล่อจากเจ้าหน้าที่ของฝ่ายรัฐบาลไทย เพราะในช่วงเวลานั้นรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหภาพเมียนมาร์ได้ทำข้อตกลงในการซื้อขายก๊าซจากแหล่งก๊าซยานาดาในประเทศสหภาพเมียนมาร์ในปี ค.ศ. 1995 และจะต้องทำการขนส่งก๊าซผ่านท่อฝังดินซึ่งจำเป็นต้องวางท่อผ่านเขตของรัฐมอญ ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงจำเป็นต้องหวานล่อให้องค์กรมอญยุติสงครามกับสหภาพเมียนมาร์ เพื่อความปลอดภัยของท่อก๊าซ”

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่โยกย้ายมาอยู่ที่นี่ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นเรื่องการหยุดยิงว่า ประโยชน์ที่พรรคคอมมิวนิสต์ใหม่ได้จากการหยุดยิงและการทำธุรกิจนั้น นอกเหนือจากการมีรายได้เพื่อพัฒนารัฐมอญแล้ว ยังทำให้ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์มีโอกาสเดินทางไปดูแลสุขทุกข์และความเป็นอยู่ของชาวมอญได้อย่างอิสระมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันผลประโยชน์ก็เป็นสิ่งที่ไม่เข้าใครออกใคร เพราะอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ได้เช่นกัน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสถานการณ์ของชาวมอญในประเทศสหภาพเมียนมาร์ก็ยังคงไม่มีอะไรแน่นอน การอพยพเคลื่อนย้ายของชาวมอญเข้ามาในประเทศไทยก็ยังคงมีอยู่ต่อไป เพราะสภาพการณ์ที่พรรคคอมมิวนิสต์ใหม่

รวมทั้งชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ตัดสินใจทำสัญญาหยุดยั้งนั้น ก็ล้วนมีสิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจทั้งสิ้น มิได้เกิดจากการความพร้อมและความสมัครใจที่จะยุติการทำสงครามกับรัฐบาลประเทศสหภาพเมียนมาร์

บทความของวันดี สันติวุฒิมณี (2546: 34-36) ระบุว่านายสเว จินเสียชีวิตด้วยโรคชราเมื่ออายุได้ 90 ปี เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2546 ณ บ้านเกิดของเขาที่เมืองมะละแหม่ง บทสนทนาสุดท้ายในเดือนพฤศจิกายน 2545 ซึ่งเป็นช่วงที่สุขภาพของเขาเริ่มทรุดหนัก แม้จะไม่สามารถจะพูดอะไรได้มากนัก แต่เขาก็พยายามพูดกับทุกคนว่า

“ผมเชื่อว่าการต่อสู้ของชนชาติมอญเพื่อเรียกร้องการปกครองตนเองมีสี่ขั้น และผมคิดว่าผมได้ทำสำเร็จมาแล้วสามขั้น ขั้นแรกคือประชาชนมอญมีประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่และมีอำนาจอธิปไตยของตนเองมาแต่อดีต แต่เนื่องจากพวกเราไม่สามารถเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองได้ ผมจึงเริ่มก่อตั้งกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิของพวกเขา มาตั้งแต่ก่อนผมจะได้เอกราช ขั้นที่สองคือโลกได้รับรู้แล้วว่า “ใครคือมอญ” เมื่อมีการปฏิวัติมอญเกิดขึ้น ผู้คนเริ่มรับรู้ว่ามีมอญยังเป็นชนชาติหนึ่งที่อยู่ในโลก นอกจากนี้ช่วงที่สู้กันเป็นเลขาธิการสหประชาชาติ เขาเคยพูดว่าไม่มีคนมอญอยู่บนโลกนี้แล้ว แต่เขาได้รับการปฏิเสธอย่างทันใดจากนายอานันท์ ปันยารชุนว่า “ผมนี้แหละมอญ” และนั่นคือสิ่งที่ยืนยันว่าโลกรับรู้ว่ามีคนมอญอยู่ ขั้นที่สามคือการทำให้รัฐมอญมีอำนาจมากขึ้น เนื่องจากไม่มีผู้นำชาวพม่าหรือผู้นำทหารพม่าคนใดจริงใจและสนับสนุนมอญอย่างแท้จริง มีแต่ทำให้อ่อนแอ และผมคิดว่าผมได้ทำในสิ่งนี้แก่คนมอญแล้ว ขั้นสุดท้ายที่ผมยังไม่ได้ทำคือการทำให้รัฐมอญมีสิทธิในการปกครองตนเองเต็มขั้น และนี่คือสิ่งที่คนรุ่นใหม่ต้องสืบทอดต่อไป นับตั้งแต่อดีตเราเคยมีรัฐมอญหรือแผ่นดินมอญอยู่บนโลกใบนี้ พวกเราควรช่วยกันรักษาเอาไว้ให้มีอยู่ต่อไปอีกนับพันๆ ปี”

เมื่อเดือนเมษายน 2546 พรรคมอญใหม่ได้เลือกตั้งผู้นำคนใหม่ และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งคือ นายฮติน (Htin)

ชาวมอญทั้งหลายเริ่มตั้งความหวังอีกครั้งว่าผู้นำคนใหม่นี้จะสามารถผลักดันการเจรจาหยุดยั้ง เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้ เพราะตราบไคที่ชาวมอญยังคงสูญเสียเสรีภาพในการปกครองตนเอง ขาดสิทธิในการสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง รวมทั้งยังถูกคุกคามเสรีภาพโดยกองกำลังของรัฐบาลทหารประเทศสหภาพเมียนมาร์ เมื่อนั้นความหวังสุดท้ายของนายสเว จิน อดีตผู้นำมอญก็คงไม่มีวันเป็นจริง

จากสถานการณ์ภายในประเทศสหภาพเมียนมาร์ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเหตุที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเคลื่อนย้ายออกนอกประเทศ แต่สาเหตุอีกส่วนหนึ่งซึ่งพอจะเรียกได้ว่าเป็นเหตุที่เป็นแรงดึงดูดให้เกิดการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนต่างๆ จากประเทศสหภาพเมียนมาร์ให้โยกย้ายเข้ามาในประเทศไทย พอจะรวบรวมได้ดังนี้

1. การที่มีเขตชายแดนติดต่อกัน และการที่เคยมีการเดินทางเข้าออกไปมาหาสู่หรือทำมาหากินตามบริเวณพื้นที่ติดต่อกันมาแต่เก่าก่อน โดยที่ไม่ต้องคำนึงถึงเส้นปักปันเขตแดนที่ขีดอยู่บนแผนที่

กลุ่มชาวมอญผู้หนึ่ง ที่เคยเดินทางไปมา ระหว่างประเทศสหภาพเมียนมาร์กับประเทศไทย และโยกย้ายมาอยู่ที่สังฆะบุรีช่วง พ.ศ. 2531-2532 (ค.ศ. 1988-1989) ช่วงปลายรัฐบาลสมัยนายพลเนวิน ที่ประกาศกฎอัยการศึกทั่วประเทศ ปัจจุบันทำงานสืบทอดความรู้ทางวรรณกรรม และสอนหนังสือมอญแก่เด็กๆ ในหมู่บ้าน เล่าว่า

“ตอนผมมานี่ปี 1977-1978 แถวๆ นี้ไปๆ มาๆ อยู่มาจากมะละแหม่ง บ้านเกิดหลวงพ่อก ออกจากมะละแหม่งก็ต้องเข้าป่าลึก ไม่มีถนนเลย มากันประมาณ 50 คน ผมมาคนเดียว บางคนก็มาทั้งครอบครัว เราห้าสิบคนนี่คือจากกอไคที่บ้านผม พอถึงมะละแหม่งก็เพิ่มเป็นทั้งหมดสองร้อยกว่าคน ผมเคยมากับอา มากับเกวียน ถึงทองผาภูมิ มาขายของ ผมเคยตามมา เลยรู้เส้นทางนั้น”

2. การมีความโอบอ้อมและความเมตตาอารีของคนไทย เป็นสิ่งที่มีมาและเกิดอยู่เป็นเรื่องปกติ ชาวมอญในประเทศสหภาพเมียนมาร์ต่างก็รู้ว่าในอดีตตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและตอนต้นสมัยรัตนโกสินทร์นั้น ได้มีชาวมอญเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย และสามารถตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในประเทศไทยได้อย่างอยู่เย็นเป็นสุข นอกจากนั้น ก็คงจะรู้ด้วยว่าชาวมอญเหล่านั้นได้เป็นคนไทยกันหมดแล้ว ถ้าหากได้มีการสืบสาวประวัติญาติพี่น้อง ครอบครัว และวงศ์ตระกูลก็คงจะได้พบญาติพี่น้อง หรือคนที่เคยรู้จักมักคุ้นกันแต่ก่อนบ้าง ดังที่หญิงชาวมอญผู้หนึ่ง แม้จะเกิดและเติบโตที่สังขละบุรี และปัจจุบันได้รับสัญชาติไทยแล้ว แต่รับรู้สภาพปัญหาของชาวมอญวัดวังกวีเวการามเป็นอย่างดี เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างชาวมอญกับตำรวจและทหารไทยว่า

“ทหารไทยใจดี ปากกับบอกว่าจะจับๆ แต่เอาเข้าจริงๆ ก็ไม่ทำ สงสาร เห็นหน้าค่าตารู้จักกันอยู่ ไม่เหมือนทหารพม่า มันเอาจริงเลยนะ ชำตายหมด ถ้ามันบอกอะไรแล้วไม่เชื่อมัน ทหารไทยไม่มีหรอก”

3. สภาพสังคมที่ดีกว่า ภายในอาณาบริเวณประเทศไทย ชาวมอญที่อพยพเข้ามาสามารถทำมาหากินได้ในสภาพที่ดีพอใช้ และโดยสภาพรวมแล้วไม่ต้องหวาดกลัวต่อการถูกบังคับเป็นแรงงานทาส การถูกแย่งชิงข่มเหง ทำร้ายปล้นฆ่าจากกองกำลังและกองโจรต่างๆ ไม่ต้องหวาดระแวงเป็นห่วงว่าครอบครัวจะถูกข่มเหงรังแก แม้จะไม่สามารถเป็นเจ้าของครองครองที่ดินทรัพย์สินสมบัติใดๆ แต่ก็มีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร ทั้งนี้ หากไม่นับรวมสถานการณ์การเป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติเมียนมาร์ซึ่งยังคงเป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้

หนุ่มชาวมอญคนเดิม ซึ่งโยกย้ายมาอยู่ที่สังขละบุรีช่วงนายพลเนวินปราบปรามชนกลุ่มน้อย พ.ศ. 2531-2532 (ค.ศ. 1988-1989) เล่าว่า

“ผมบอกกับเพื่อนว่าเราทำงานเกี่ยวกับหนังสืออยู่ที่ไหนเลยไม่ปลอดภัยจริงๆ งานเกี่ยวกับหนังสือก็ไม่รุนแรงนะ คิดแล้วว่าอยู่ที่นี้เราทำได้เต็มที่ สบายใจกว่า

ถ้าอยู่ที่นั่นไม่ปลอดภัย แล้วยังไม่พอใช้อีกด้วย งานอย่างที่ผมทำอยู่ปัจจุบันนี้ ถ้าไปทำที่นั่นไม่ได้ เพราะเราต้องใช้คอมพิวเตอร์ ก็ไม่ได้อยู่แล้ว”

คุณตาชาวมอญอีกท่านหนึ่ง ซึ่งอพยพถิ่นฐานเข้ามาที่สังขละบุรีเป็นรุ่นแรกๆ เพราะสถานการณ์การเมืองในประเทศสหภาพเมียนมาร์ ปัจจุบันทำงานช่วยทำนุบำรุงศาสนาในพระอุโบสถวัดวังกวีเวการาม

“ตอนนั้นก็ปล้นกัน พม่ามั่ง มอญมั่ง กะเหรี่ยงมั่ง เป็นสงครามเล็กๆ เลย ทำได้เท่าไร เขาก็เอาไปหมด ตอนที่อยู่พม่าก็กลัว กลางคืนก็ต้องไปนอนในป่า มีทหารเยอะแยะ ทหารพม่า กะเหรี่ยง มอญ หลวงพ่อก็บอกให้มาอยู่ที่นี้ดีกว่า อยู่ได้ ...ถึงที่พม่าเรียบร้อยแล้วก็ไม่กลับ สุขสบายยังงี้ก็ไม่ไป ที่โน่นก็ไม่มีญาติพี่น้อง มีแต่หลานคนเดียว ที่ดินบ้านช่องเค้าก็เอาไปหมดแล้ว”

4. สภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า สภาพเศรษฐกิจและการทำมาหากินที่อุดมสมบูรณ์ แม้จะไม่ร่ำรวยมากที่สุด แต่เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยทั้งหมดแล้ว การทำมาหากินในประเทศไทยนับว่าดีกว่าเกือบทุกประเทศในภูมิภาค การเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยย่อมจะดีกว่าที่เป็นอยู่ในประเทศบ้านเกิด เพราะการอยู่ในประเทศสหภาพเมียนมาร์ แม้จะมีที่ดินทำกิน เรือกสวนไร่นาเป็นของตนเอง แต่ไม่ว่าจะทำผลิตสิ่งใดให้ออกเงยขึ้นมาจากพื้นที่นั้น ส่วนหนึ่งจะต้องแบ่งให้กับทหารเมียนมาร์ในท้องถิ่น ให้กับรัฐบาลประเทศสหภาพเมียนมาร์ ให้กับกลุ่มกองกำลังในพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกองกำลังมอญด้วยกันหรือกองกำลังกะเหรี่ยง ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงเหล่ากองโจรต่างๆ อีกมากมาย เมื่อโยกย้ายเข้ามาในประเทศไทย การทำมาหากินและสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่สงบสุข แม้จะต้องมาเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด ก็ย่อมทำให้ประชาชนอยู่สบายทั้งกายและใจมากกว่าการมีทรัพย์สินของตนเองในประเทศสหภาพเมียนมาร์

ดังความรู้สึกที่สะท้อนมาจากชาวมอญหลายคนซึ่งอพยพมาจากประเทศสหภาพเมียนมาร์ เพราะไม่สามารถทนต่อความยากลำบากได้ ทั้งคุณลุงที่อพยพ

ตามหลวงพ่อดูตมะมาด้วยกันตั้งแต่แรก คุณตาซึ่งพาครอบครัวหนีความโหดร้ายของทหารเมียนมาร์ รวมทั้งหนุ่มชาวมอญอีกหลายคนซึ่งแน่ใจว่าจะสามารถใช้ชีวิตอันสงบสุข และใช้วิชาความรู้ที่เล่าเรียนมาได้เกิดประโยชน์ที่ประเทศไทยมากกว่า เล่าถึงเหตุการณ์ความยากลำบากและความวุ่นวายทางการเมือง หลายคนกล่าวว่าถึงเหตุการณ์ที่ประเทศสหภาพเมียนมาร์จะสงบแล้ว แต่พวกเขาก็ไม่คิดจะกลับไป จะขอใช้ชีวิตบ้านปลายอย่างสงบที่เมืองไทยนี้

“ลุงมาจากเมืองเมะละแหม่ง เดินมาช่วงเช้า พรหมพอดิ เดือนนึ่ง เดินมาเรื่อยจากหมู่บ้านเยบู เป็นหมู่บ้านใหญ่ มีพม่ากับมอญด้วยกัน พอพม่าตีแตกก็เลยต้องหนีต่อ หนีจากเยบูมาก็เดือนนึ่งพอดิ ขึ้นเขาลงห้วยมาตลอด เจอเสือ เจอช้าง โจรก็มีเยอะ แต่พวกทหารพม่าไม่ได้ตามมา”

“ที่ตั้งใจมาก็เพราะพ่อ ตอนนั้นพวกผมยังเล็กอยู่ พ่อบอกว่ายังงี้พวกเราที่ตั้งใจทั้งบ้านทั้งช่องมาแล้ว ไปอยู่เมืองไทยดีกว่า มากันหมดทั้งบ้านเลยพ่อแม่พี่น้อง”

“เขตที่ผมอยู่ หมู่บ้านที่ผมอาศัยอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสวนหมาก สวนทุเรียน ยางพารา ผมเคยไปปลูก ไปช่วยญาติๆ ปลูก ปัจจุบันถูกพม่าเขายึดไปเป็นของเขาหมดแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของเขา ทั้งๆ ที่เราปลูกด้วยมือของเรา”

“ที่ตัดสินใจหนีพม่ามาเพราะอยู่ที่นั่นก็ทำอะไรไม่สะดวก ยกกันมาเกือบทั้งหมู่บ้าน แต่ว่าทยอยกันมาชุดหนึ่ง ชุดสอง ชุดสาม ตอนนั้นคนที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นญาติทางที่อยู่หมู่บ้านใหญ่ๆ อย่างต้องประจางอย่างนี้ เค้าออกมาทำมาหากิน มาทำสวนอย่างนี้ ตอนนี้อยู่มาตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่จากหมู่บ้านที่แม่ย้ายมา ตอนที่ผมบวชเป็นพระแล้วกลับไปเรียนที่พม่า ก็ไปอยู่ที่หมู่บ้านนี้แหละ”

5. การนับถือพุทธศาสนา ทั้งชาวมอญและชาวไทยต่างก็นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกัน ดังที่ทราบกันอยู่แล้วว่าชาวมอญโดยทั่วไปเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัดมาก และพุทธศาสนาก็เป็นศูนย์รวมของการ

ปฏิบัติตัวของชาวมอญทั้งหลายมาแต่โบราณ นอกจากนี้ที่หมู่บ้านวังกะยังมีหลวงพ่อดูตมะ ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของชาวมอญทั้งปวง เป็นหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวมอญทุกคนอีกด้วย

6. นโยบายผ่อนผันของรัฐบาลไทย นโยบายของรัฐบาลไทยในทุกยุคทุกสมัยไม่เคยมีการใช้กองกำลังเข้าสกัดกั้นหรือผลักดันอย่างรุนแรงและเฉียบขาดต่อชนกลุ่มน้อยต่างๆ ที่เข้ามาในประเทศไทย แม้ในระยะหลังอาจจะมีการสกัดกั้นบ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับใช้กำลังรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต เมื่อชนกลุ่มน้อยต่างๆ เข้ามาถึงเขตชายแดนประเทศไทย ส่วนใหญ่ก็จะได้รับการผ่อนปรนให้อยู่พักพิงได้ชั่วคราว และก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยประสบกับปัญหาแรงงานต่างด้าวและแรงงานผิดกฎหมาย ซึ่งแม้รัฐบาลไทยจะพยายามดำเนินมาตรการอย่างเฉียบขาด แต่ในที่สุดแล้วก็ต้องจ่ายยอมผ่อนปรนให้แรงงานต่างด้าวตลอดมา ทั้งนี้เพราะมีงานหลายประเภทที่หาแรงงานไทยไม่ได้ ต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติทั้งหมด การเข้าจับกุมและส่งกลับประเทศ เช่น การจับกุมชาวมอญ ชาวเมียนมาร์ แต่ไม่นานนัก พวกที่ถูกส่งกลับเหล่านี้ก็จะต้องหาทางหลบหนีเล็ดรอดกลับเข้ามาในประเทศไทยอีก เพราะถูกผลักดันจากสถานการณ์ภายในประเทศสหภาพเมียนมาร์เอง และเหตุดึงดูดดึงดูดที่กล่าวมาข้างบนนี้

ประวัติความเป็นมาของชุมชนมอญบ้านวังกะ

ชาวมอญที่บ้านวังกะ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มแรกเริ่มอพยพเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2492 (ค.ศ. 1949) กลุ่มที่สองเข้ามาในราวเดือนมีนาคม พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) และกลุ่มที่สามเข้ามาในราวเดือนมีนาคม พ.ศ. 2494 (ค.ศ. 1951) โดยกลุ่มที่สามนี้เดินทางเข้ามาด้วยกันถึง 40 ครอบครัวมาร่วมกับพวกที่เข้ามา 2 กลุ่มแรกได้ชาวมอญประมาณ 60 ครอบครัว โดยเดินทางเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์และทางบิคลี⁴ มารวมตัวกันอยู่ที่บ้านนิเถะ กิ่งอำเภอสังขละบุรี

ชาวมอญเหล่านี้เดินทางมาจากเกาะกะเนียง เจ้าคะเล และเกาะละแหม่ง นายเจริญซึ่งในขณะนั้นเป็น ปลัดอำเภอ ทำหน้าที่หัวหน้ากิ่งอำเภอสังขละบุรี ต้องทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่และอาหารการกินแก่ชาวมอญ ที่อพยพเข้ามาทั้งหมดนี้ แต่ด้วยผลบุญและบารมีของ หลวงพ่ออุตตมะ (พระราชอุตมมงคล พหุณราทร มหา คณิศร บวรสังฆาราม คามวาสี) ทำให้ชาวมอญกลุ่มนี้ ได้มีที่พักพิงอยู่อาศัยมาจนทุกวันนี้

จากคำบอกเล่าของชาวมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี⁵ พอดีจะเรียบเรียงลำดับการเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ในระยะแรกของชาวมอญที่บ้านวังกะได้โดยสังเขป ดังนี้

ช่วงภาวะปกติทั่วไปในสมัยนั้น ประมาณก่อน พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) คงจะมีการเดินทางเข้าออกของ ชาวมอญ ชาวเมียนมาร์ หรือผู้คนที่อยู่บริเวณชายแดน ไทย-เมียนมาร์เป็นปกติอยู่แล้ว ในระยะนั้นได้มีชาวมอญ ผู้หนึ่งชื่อนายทุนเยน⁶ ซึ่งเป็นคนโสด ไม่มีภรรยาครอบครัว ที่ต้องเป็นห่วง จึงมักจะเดินทางผจญภัยไปๆ มาๆ จากบ้านที่หมู่บ้านเดิงโมม (เดิงโมม) ซึ่งอยู่ใกล้กับเมือง เย ในประเทศสหภาพเมียนมาร์ เข้ามาในเขตชายแดน ประเทศไทยเป็นประจำ ทั้งทางอำเภอแม่สอด จังหวัด ตาก และทางอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และ คงเป็นนายทุนเยนผู้นี้ที่นำข่าวชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสงบ ของผู้คนตามเขตชายแดนในประเทศไทยไปแจ้งแก่ชาวมอญที่บ้านวังกะของตนในประเทศสหภาพเมียนมาร์ให้ได้ รับรู้ทั่วกัน ประจวบกับเหตุการณ์ในประเทศสหภาพ เมียนมาร์เริ่มไม่สงบสุขมากขึ้นเรื่อยๆ ชาวมอญจึงเริ่มคิด ที่จะอพยพเข้ามาในประเทศไทย

จากคำบอกเล่าของชาวมอญหลายคนเดินทางมาเมืองไทยเป็นรุ่นแรกๆ ช่วงปี พ.ศ. 2491-2495 ซึ่ง ปัจจุบันเป็นผู้อาวุโสของหมู่บ้านที่คนรุ่นหลังต่างให้ความเคารพนับถือ กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“ลุงมาที่นี่ก่อนใครเพื่อนเลย ตอนที่มาที่แรกมา กันเยอะเลย ร้อยกว่าคน แต่ไม่ได้มาอยู่ที่ไหนหมดนะ ทหาร มาส่งด้วย พอมาถึงที่นี่แล้วเค้าก็กลับไป พวกเราอยู่ที่นี้

ก็มีซัก 30 กว่า ...ตอนนั้นก็อยู่ที่นี้เลย ที่อำเภอเก่า อยู่ ได้ปีนึง ก็กลับไปฝั่งโน้น ฝั่งพม่าอีกชุดหนึ่ง ที่นี้ก็เลยเหลือ แค่ 3 หลัง 10 คน อยู่ที่นี่ตลอด ซัก 3 ปี หลวงพ่อก็มา ทางอีต่อง ทางเวียงคุดี้ มาพร้อมกับลุงเดิม แล้วหลวง พ่อก็มารวมให้มาอยู่ที่เดียวกัน อยู่ตรงข้ามอำเภอเก่า ตรง ที่น้ำท่วมตอนนั้น”

“ลุงมาจากเมืองเกาะละแหม่ง เดินมาช่วงเช้า พรรษาพอดี เดือนหนึ่ง เดินมาเรื่อยจากหมู่บ้านเยน เป็น หมู่บ้านใหญ่ มีพม่ากับมอญด้วยกัน พอพม่าตีแตกก็เลยต้องหนีต่อ หนีจากเยนมาก็เดือนหนึ่งพอดี ขึ้นเขาลงห้วยมาตลอด เจอเสือ เจอช้าง โจรก็มีเยอะ แต่พวกทหารพม่า ไม่ได้ตามมา ที่ตั้งใจมาก็เพราะพ่อ ตอนนั้นพวกผมยังเล็ก อยู่ พ่อบอกว่ายังงั้นพวกเราที่ตั้งใจที่บ้านทั้งช่องมาแล้ว ไปอยู่เมืองไทยดีกว่า มากันหมดทั้งบ้านเลยพ่อแม่พี่น้อง”

“ชุดที่ผมมาก็อยู่ตรงนี้เลยตั้งแต่ต้น ไม่ได้ไปไหนเลยจนถึงปัจจุบัน ชุดที่อยู่เวียงคุดี้ ก็อยู่แบบไปๆกลับๆ ไม่ได้อยู่เป็นที่ บางทีก็ทำได้ซักปีสองปีก็กลับ อีกชุดหนึ่งก็มาแทน ก็อยู่กันไป เปลี่ยนกันไป เปลี่ยนกันมาอย่างนั้นแหละ หลังๆ เนี่ยคนก็ยุ่งกันไปหมด คนไม่รู้จากไหนต่อไหน”

“พวก 60 ครอบครัวก็เสียกันไปเยอะแล้ว เกือบ 50 ปีแล้วเนี่ย เหลืออยู่ซัก 10 ครอบครัวเห็นจะได้ แต่ ก็ไม่ได้อยู่ที่ไหนหมดหรอก แยกกันไปทำมาหากินที่อื่นก็มี”

ชาวมอญกลุ่มแรกเดินทางมาจากเมืองเกาะละแหม่ง⁷ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) เพราะสถานการณ์ในเมืองเกาะละแหม่งเริ่มเลวร้ายลง ชาวมอญจำนวนประมาณร้อยกว่าคนจึงตัดสินใจออกเดินทางจากเมืองเกาะละแหม่งในรัฐมอญโดยทางรถมาจนถึงหมู่บ้านเยน ในภาคตะนาวศรี มาพักและตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านเยนแห่งนี้ แต่เมื่อพักอยู่ได้เพียงหนึ่งเดือน ก็ต้องออกเดินทางอพยพกันต่ออีก จนกระทั่งเข้ามาถึงเขตไทยบริเวณบ้านเวียงคุดี้ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี การเดินทางต้องผ่านป่าทึบ ขึ้นเขา ลงห้วย รวมทั้งพบสัตว์ป่านานาชนิด ทั้งเสือและช้างป่า พวกกองโจรที่คอยดักปล้นอยู่ตามรายทางด้วย ผู้คนที่อพยพมาด้วยกันในครั้งนี้มีด้วยกันทั้งสิ้นประมาณร้อย

กว่าคนรวมทั้งทหารมอญที่เดินทางมาส่งด้วย ได้ตั้งหลักแหล่งกันอยู่บริเวณอำเภอวังกะ ที่บ้านวังกะล่างหรือวังกะเก่า ซึ่งอยู่ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 5 กิโลเมตร พื้นที่เป็นป่าทึบ ชาวมอญที่ตั้งหลักแหล่งที่นี่มีประมาณ 30 กว่าครัวเรือน ส่วนหนึ่งกลับไปพร้อมทหารมอญ และอีกส่วนหนึ่งเดินทางต่อไปที่อื่นๆ

เมื่อตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บริเวณอำเภอได้ประมาณหนึ่งปี ครอบครัวชาวมอญส่วนใหญ่ได้เดินทางกลับไปยังประเทศสหภาพเมียนมาร์ คงเหลืออยู่เพียง 3 ครัวเรือนเท่านั้น ส่วนหนึ่งของชาวมอญที่เดินทางกลับไปประเทศสหภาพเมียนมาร์ ก็กลับไปหาครอบครัวที่รัฐมอญ กลุ่มที่สองจึงเริ่มเดินทางเข้ามาในประเทศไทย

ชาวมอญกลุ่มที่สองเดินทางมาจากเมืองเมะละแหม่ง^๑ ประมาณ พ.ศ. 2492 (ค.ศ. 1949) โดยเดินทางเข้ามาในเขตไทยตามเส้นทางเดียวกับกลุ่มแรก เพราะมีชาวมอญซึ่งเดินทางมาพร้อมกับกลุ่มแรกเป็นผู้ไปรับครอบครัวชาวมอญชุดนี้เข้ามา ในช่วงเวลาเดียวกันนี้มีการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยของชาวมอญเป็นสองทาง ทางแรกคือพวกที่เดินทางมาเมืองไทยทางเวียดนาม ประมาณ 40 กว่าครัวเรือน นับได้ประมาณร้อยละคน และพากันมาอยู่ที่หมู่บ้านวังกะล่าง อีกทางหนึ่งคือพวกที่เดินทางมาพร้อมกับหลวงพ่อดุตตะมะ โดยเดินทางเข้ามาในเขตไทยทางบ้านอิตอง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งสองกลุ่มได้มารวมกันอยู่ที่บ้านวังกะล่าง

คุณตาผู้หนึ่งซึ่งเมื่อครั้งที่อพยพครอบครัวมานั้น เพิ่งจะแต่งงานกับคุณยายได้ไม่นานนัก เล่าถึงเหตุการณ์ความยากลำบากในขณะที่เดินทางมาในป่าว่า

"ตอนที่เดินมาจากเมืองเย เดินมาในป่า 7 วัน น้ำตาไหลเลยนะ มาทางห้วยองพะ เป็นเขาทั้งนั้นเลย เจอแต่หมี่ ช้าง ลิง ค่าง ไม่มีคนหรือก มันเดินลำบาก พวกที่มาใหม่เดี๋ยวนี้ เค้มาทางฮะลือคคะนี มันมาง่ายกว่า"

"ตอนที่อยู่พม่าก็กลัว กลางคืนต้องไปนอนในป่า มีทหารเยอะแยะ ทหารพม่า กะเหรี่ยง มอญ หลวงพ่อ

ก็บอกให้มาอยู่ที่นี้ดีกว่า อยู่ได้ ชุดที่ตามานี้เป็นชุดที่สอง มี 21 คน ชุดที่สามคนก็เยอะขึ้น 80 คน พี่สาวผมก็มาด้วย"

ชาวมอญกลุ่มที่สามเดินทางมาจากหมู่บ้านเต็งโมม (เต็งโมม) ใกล้กับเมืองเย ในประเทศสหภาพเมียนมาร์ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2495 (ค.ศ. 1952) ผู้ที่เข้ามาในครั้งนี้ล้วนแล้วแต่เป็นญาติกันทั้งสิ้น มีประมาณ 20 กว่าคน โดยเดินทางมาเป็นเวลาประมาณ 7 วัน เดินทางจนมาถึงเขตไทยบริเวณห้วยองพะ ที่บ้านบือลี ซึ่งเต็มไปด้วยความยากลำบาก ต้องขึ้นเขาลงห้วย ไม่กล้าใช้เส้นทางด้านด่านเจดีย์สามองค์ เพราะกลัวว่าจะต้องพบทหารเมียนมาร์ สาเหตุของการอพยพครอบครัวยอมทิ้งเรือกลนอนำ รวมทั้งทรัพย์สินสมบัติไว้ที่ประเทศสหภาพเมียนมาร์เป็นเพราะสถานการณ์ทางการเมืองที่เลวร้ายลงเรื่อยๆ ทำมาหากินได้เท่าไรก็จะถูกทั้งพวกทหารและพวกกองโจร ทั้งที่เป็นชาวมอญด้วยกันเอง หรือพวกเมียนมาร์ กะเหรี่ยง ปล้นเอาไปหมด

คุณลุงชาวมอญท่านหนึ่งเล่าถึงสภาพเหตุการณ์ความวุ่นวายในประเทศสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจอพยพครอบครัวมาอยู่เมืองไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 (ค.ศ. 1952)

"สมัยอยู่เมืองเยก็ทำนา มีที่นาของพ่อแม่ ตอนนั้นก็ให้หลานไปหมดแล้ว ไม่ได้กลับไปดูเลย กลับไปก็ตอนไปยกที่ให้หลาน แล้วก็ไม่ได้อีก พ่อบอกให้ไปยกให้หลานไปเหอะ ไม่กลับไปอีกแล้ว"

"ตอนนั้นก็ปล้นกัน พม่ามั่ง มอญมั่ง กะเหรี่ยงมั่ง เป็นสงครามเล็กๆ เลย ทำได้เท่าไร เขาก็เอาไปหมด"

หลวงพ่อดุตตะมะ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมอญ จึงได้ให้ลูกศิษย์ที่อยู่ด้วยกันในเมืองไทยเดินทางไปรับคนมอญที่ประเทศสหภาพเมียนมาร์มาอยู่ด้วยกัน ซึ่งก่อนหน้านี้หลวงพ่อก็ได้เคยบอกกับชาวบ้านในเมืองเมะกะเนียง เมืองเจ้ากัเซ และเมืองเมะละแหม่งไว้แล้วว่าท่านจะทดลองมาอยู่ที่เมืองไทยสักหนึ่งปี หากเห็นว่ายู่ได้ก็จะกลับมารับชาวมอญที่ประเทศสหภาพเมียนมาร์มาอยู่ด้วยกัน เมื่อเหตุการณ์ที่เมืองไทยเป็นไปด้วยความ

สงบสุขดีตามที่ได้ออกไว้กับชาวบ้าน หลวงพ่อจึงได้ให้ลูกศิษย์ไปรับชาวมอญกลุ่มนี้มาอยู่รวมกันที่บ้านวังกะลางทั้งหมดจึงรวมกันเป็น 60 ครัวเรือน

ชาวมอญที่พากันเดินทางมาจากประเทศสหภาพเมียนมาร์ในระยะต้น ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) จนกระทั่งถึงประมาณ พ.ศ. 2495 (ค.ศ. 1952) นี้ ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่รวมกันที่บริเวณบ้านวังกะลาง ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างที่ทำการกึ่งอำเภอวังกะและบ้านละว้า อยู่ห่างจากที่ว่าการกึ่งอำเภอประมาณ 3-5 กิโลเมตร แต่การเดินทางจากตัวหมู่บ้านไปถึงกึ่งอำเภอเป็นไปด้วยความลำบาก เพราะบริเวณโดยรอบที่ว่าการอำเภอในขณะนั้นเป็นป่ารกทึบ ผู้คนทั้งชาวกะเหรี่ยงซึ่งอยู่ที่นั่นมาแต่ดั้งเดิม และทั้งชาวมอญที่เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ก็ตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างกัน กระจัดกระจายไม่รวมกันอยู่เป็นกลุ่ม หลวงพ่ออุตตมะจึงได้เจรจากับปลัดเจริญซึ่งทำหน้าที่เหมือนนายอำเภอ เพราะในขณะนั้นอำเภอวังกะยังมิมีฐานะเป็นเพียงกึ่งอำเภอ โดยจะให้ชาวมอญช่วยกันทำงานหักล้างถางพง ทำนุบำรุงอำเภอ และขอที่ดินฝั่งตรงข้ามอำเภอคนละฝั่งแม่น้ำของกาเรีย ให้ชาวมอญตั้งหลักแหล่งเป็นหมู่บ้านอยู่รวมกันเป็น “บ้านวังกะ” บางทีก็เรียกกันว่า “บ้านวังกะบน” ให้ตรงกันข้ามกับที่อยู่ข้างอำเภอซึ่งเรียกกันว่า “บ้านวังกะล่าง”

พื้นที่ตั้งของบ้านวังกะ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี แต่เดิมนั้นตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มและหุบเขา แต่เมื่อการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้สร้างเขื่อนเขาแหลม (เขื่อนวชิราลงกรณ์ในปัจจุบัน) ขึ้นใน พ.ศ. 2521 และจะต้องมีการเวนคืนที่ดินซึ่งชาวบ้านอยู่กันมาแต่เดิม หลวงพ่อจึงได้ขอที่ดินจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เพื่อมาสร้างวัดใหม่ และแบ่งที่ดินส่วนหนึ่งให้เป็นที่อยู่อาศัยสำหรับชาวบ้านด้วย ชาวมอญได้โยกย้ายจากหมู่บ้านเดิมมายังเนินเขาที่อยู่ริมแม่น้ำของกาเรีย ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามสถานที่ตั้งใหม่ของที่ว่าการอำเภอ หน่วยงานราชการ และหมู่บ้านฝั่งอำเภอ บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านวังกะในปัจจุบันนี้มักจะเรียกกันติดปากว่า “ฝั่งมอญ” มีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ รอบๆ อ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม

ซึ่งที่หมู่บ้านใหม่นี้จะมีพื้นที่ให้แต่ละครอบครัวเพียงปลูกสร้างที่อยู่อาศัยได้เท่านั้น ไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีที่ทำสวนทำไร่ และที่เลี้ยงสัตว์ต่างๆ เช่น วัว ควาย เหมือนบริเวณเดิม ด้วยสาเหตุว่าที่ดินใหม่นี้เป็นบริเวณพื้นที่ของวัดที่หลวงพ่อขอจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และเป็นพื้นที่ที่ส่วนหนึ่งติดกับอ่างเก็บน้ำ อีกส่วนหนึ่งติดป่าเขาซึ่งเป็นเขตป่าสงวน

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้สร้างเขื่อนเขาแหลม (เขื่อนวชิราลงกรณ์ในปัจจุบัน) ส่งผลให้ชาวมอญต้องโยกย้ายจากหมู่บ้านเดิมมาอยู่ที่หมู่บ้านวังกะปัจจุบัน

ชาวมอญครอบครัวใดจับฉลากได้ที่ดินแปลงใดก็จะไปอยู่ที่นั่น ผู้ที่ไม่สมัครใจจะย้าย ก็ให้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่บนภูเขาสูงหนึ่งซึ่งอยู่หลังวัดเก่า พื้นที่บริเวณนี้จะอยู่สูงจนน้ำท่วมไม่ถึง ปัจจุบันยังมีชาวมอญส่วนหนึ่งอีกประมาณ 20-40 ครัวเรือน ที่ยังอยู่บริเวณบ้านเก่า

หลังวัดเก่าแห่งนี้ ชาวบ้านมักจะเรียกพื้นที่บริเวณนี้ว่า "บ้านเก่า" และ "วัดเก่า" สำหรับการเดินทางจากบ้านเก่า ไปยังบ้านวังกะปัจจุบันนี้จะต้องใช้พาหนะเป็นเรือเพียงอย่างเดียว

ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรีนั้น เมื่อเทียบกับชนชาติอื่น เช่น กะเหรี่ยงแล้ว ก็นับว่ามีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างดี เพราะความขยันขันแข็งทำมาหากิน มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นแบบแผน มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และมีสิ่งสำคัญที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมอญ คือ หลวงพ่ออุตตมะแห่งวัดวังกั๊วการาม ซึ่งชาวมอญทุกคนให้ความเคารพและศรัทธาอย่างยิ่ง

ปัจจุบันอำเภอสังขละบุรี แบ่งการปกครองเป็น 3 ตำบล 20 หมู่บ้าน คือ ตำบลหนองลู มี 10 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 1,168 ตารางกิโลเมตร ตำบลปรังเผล มี 4 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 712 ตารางกิโลเมตร ตำบลไล่โว่ มี 6 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 1,470 ตารางกิโลเมตร

ในส่วนของตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ประกอบด้วยจำนวน 10 หมู่บ้าน ดังนี้คือ

หมู่ที่ 1	บ้านนิเถะ
หมู่ที่ 2	บ้านวังกะ
หมู่ที่ 3	บ้านไหล่น้ำ
หมู่ที่ 4	บ้านห้วยกบ
หมู่ที่ 5	บ้านเวียะค๊ะดี
หมู่ที่ 6	บ้านห้วยมาลัย
หมู่ที่ 7	บ้านใหม่พัฒนา
หมู่ที่ 8	บ้านของกาเรียว
หมู่ที่ 9	บ้านพระเจดีย์สามองค์
หมู่ที่ 10	บ้านปะไรโหนด

ที่ว่าการอำเภอสังขละบุรีตั้งอยู่ที่เขตเทศบาลตำบลวังกะ หมู่ที่ 2 ในเขตตำบลหนองลู ประชากรของบ้านวังกะนั้นจะเป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง โดยประมาณถึงร้อยละ 80 ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณฝั่งอำเภอ หรือที่มักจะเรียกกันว่า "วังกะฝั่งไทย" ที่เหลืออีก

ร้อยละ 15 นั้น ส่วนหนึ่งจะเป็นคนเชื้อสายมอญที่หลบหนีการสู้รบมาจากประเทศสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งจัดเป็น "ผู้พลัดถิ่นสัญชาติเมียนมาร์" และอาศัยอยู่ที่บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู หรือที่เรียกกันว่า "วังกะฝั่งมอญ" และอีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นชนกลุ่มน้อยที่หลบหนีเข้ามาเป็นชาวเมียนมาร์เชื้อสายเมียนมาร์ ชาวเมียนมาร์เชื้อสายกะเหรี่ยง ชาวเมียนมาร์เชื้อสายมอญ ฯลฯ ซึ่งจัดเป็น "ผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายเมียนมาร์" กลุ่มนี้จะอาศัยอยู่กระจัดกระจายเกือบทุกหมู่บ้านในเขตตำบลหนองลู ส่วนอีกร้อยละ 5 จะเป็นคนไทยที่เข้ามาทำมาค้าขาย ประกอบธุรกิจ รับราชการ

ในตำบลหนองลู นอกจากหมู่ที่ 2 บ้านวังกะ ซึ่งประกอบด้วยชุมชนเขตวังกะฝั่งไทยและชุมชนเขตวังกะฝั่งมอญแล้ว อีก 9 หมู่บ้านที่เหลือ ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงที่เป็นบุคคลบนพื้นที่สูง ชาวไทยเชื้อสายมอญ และผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมาร์ ทั้งชาวเมียนมาร์สัญชาติเมียนมาร์ ชาวเมียนมาร์สัญชาติกะเหรี่ยง และชาวเมียนมาร์สัญชาติมอญ ให้รูปแบบการปกครองท้องถิ่นเหมือนหมู่บ้านไทยทั่วๆ ไป คือ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ตามลำดับชั้น โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล และมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอีก 4 คน ช่วยดูแล โดยแยกออกเป็นฝ่ายปกครองและฝ่ายปราบปราม ในปัจจุบันที่หมู่บ้านวังกะมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นชาวมอญ 2 คน นอกจากนั้นก็ยังมีการแบ่งกลุ่มการปกครองออกเป็นคุ้ม จำนวน 28 คุ้ม มีสมาชิกคุ้มละ 20 หลังคาเรือน โดยในแต่ละคุ้มจะมีหัวหน้าคุ้ม และรองหัวหน้าคุ้มคอยดูแล ซึ่งลูกบ้านในแต่ละคุ้มจะเป็นผู้เลือกหัวหน้าคุ้มกันเอง โดยเลือกจากผู้สูงอายุ และผู้ที่มีคนเคารพนับถือ ทั้งนี้ หากหัวหน้าคุ้มหรือรองหัวหน้าคุ้มทำผิด ลูกบ้านก็จะเป็นผู้ปลดออกจากตำแหน่งได้ ในกรณีที่มีข้อพิพาทหรือเรื่องใดๆ เกิดขึ้น ลูกบ้านจะแจ้งที่หัวหน้าคุ้มเพื่อให้หัวหน้าคุ้มไกล่เกลี่ยและตัดสิน หากไม่สามารถตกลงกันได้ จึงจะส่งเรื่องต่อไปยังผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและผู้ใหญ่บ้านตามลำดับ

สรุป

อำเภอสังขละบุรีซึ่งเป็นหนึ่งใน 13 อำเภอของ จังหวัดกาญจนบุรี และมีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศ สหภาพเมียนมาร์ เป็นเมืองหน้าด่านที่มีความสำคัญมาก ในอดีต เมียนมาร์จะใช้เส้นทางเดินทัพผ่านสังขละบุรีเข้ามา ครอบครองประเทศไทยเสมอ นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นต้นมา ด้วยเหตุที่มีแนวชายแดนติดกับสหภาพ เมียนมาร์ จึงทำให้สังขละบุรีเป็นดินแดนที่เต็มไปด้วย เรื่องราวของผู้คนหลากหลายชาติ หลากภาษา ทั้งชาวมอญ ชาวเมียนมาร์ ชาวกะเหรี่ยง

กลุ่มชนสำคัญกลุ่มหนึ่งในอำเภอสังขละบุรี กาญจนบุรี คือ “ชาวมอญ” ซึ่งได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) ด้วยสาเหตุ ของสถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่สงบสุขในประเทศ สหภาพเมียนมาร์ ทางราชการไทยจัดให้เป็นผู้พลัดถิ่น สัญชาติเมียนมาร์ และมีบางส่วนที่จัดเป็นผู้หลบหนีเข้า เมือง โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านวังกะ ต่าบลหนองลู ชาวมอญล้วนเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสในพุทธศาสนา และมีสิ่งสำคัญที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ คือ หลวงพ่ออุตตมะ แห่งวัดวังแก้วเวภาราม ซึ่งทุกคนให้ความเคารพและ ศรัทธาอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุที่ชาวมอญส่วนใหญ่ที่บ้านวังกะเหล่านี้อย่างยังมีสถานภาพเป็นเพียงผู้พลัดถิ่นสัญชาติเมียนมาร์ และผู้หลบหนีเข้าเมือง ทำให้ยังคงไม่ได้รับสัญชาติไทย ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน แม้ว่าจะเกิดบนผืนแผ่นดิน ไทย ฟังพูดอ่านเขียนได้ดีเหมือนคนไทยทั่วไป ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น เมื่อไม่มีบัตรประจำตัว ประชาชน มีเพียงบัตรผู้พลัดถิ่นสีต่างๆ จึงไม่สามารถ ออกนอกพื้นที่เพื่อไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือออกไป ทำงานนอกหมู่บ้าน หากจะออกไปนอกพื้นที่ครั้งใดก็จะ ต้องทำเรื่องเพื่อขออนุมัติ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าอำเภอสังขละบุรีในทุกวันนี้ จะประกอบไปด้วยคนหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งมอญ กะเหรี่ยง ไทย แต่ทุกคนก็สามารถอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เพราะต่างมีศูนย์รวมจิตใจซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ องค์หลวงพ่อบุญตามะ สมดังชื่อซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง สภาพอำเภอได้อย่างแท้จริง กล่าวคือ **สัง** หมายถึงว่า “ร่วม” **ขละ** หมายความว่า “ร่วมกัน” และ **บุรี** คือ “เมือง” สังขละบุรีจึงน่าจะมีความหมายว่า **เมืองแห่ง ความหลากหลายของกลุ่มชน ซึ่งผสมผสานจิตใจรวม เป็นหนึ่งเดียว**

เชิงอรรถท้ายบท

- 1 แนวชายเขตแดนของจังหวัดกาญจนบุรีนั้นอยู่ติดกับรัฐมอญและภาคตะนาวศรีของประเทศสหภาพเมียนมาร์ ดังนั้นจึงค่อนข้างสะดวกสำหรับชาวมอญที่จะเดินทางจากรัฐมอญในประเทศสหภาพเมียนมาร์เข้ามาในจังหวัด กาญจนบุรีของไทย ทั้งทางเดินเท้า ทางรถยนต์ และทางเรือ
- 2 โจเซฟ ซิลเวอร์สไตน์, “กบฏชนกลุ่มน้อยและวิกฤตการณ์ในพม่า” ปาจารย์สาร 3 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2532): 46-47 แปลโดย สิทธิพงษ์ กัลยาณี.
- 3 เดิมทีนโยบายของประเทศเพื่อนบ้านที่มีต่อชนกลุ่มต่างๆ ของประเทศสหภาพเมียนมาร์ที่เคยให้ประเทศไทยและ ประเทศจีนเป็นที่พึ่งพิงมาตลอดระยะเวลาการต่อสู้กับรัฐบาลประเทศสหภาพเมียนมาร์ก็เปลี่ยนแปลงไป เพราะ ยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลประเทศสหภาพเมียนมาร์ จากการที่เคยให้ชนกลุ่ม น้อยต่างๆ บริเวณชายแดนเป็น “กันชน” กับประเทศสหภาพเมียนมาร์ เพราะศูนย์บัญชาการของกองกำลังชนกลุ่ม น้อยมักจะตั้งอยู่บริเวณชายแดน ก็เปลี่ยนมาเป็นผูกมิตรกับรัฐบาลทหารของประเทศสหภาพเมียนมาร์โดยตรง (กฤตยา 2543:132)

- 4 เส้นทางารอพยพเข้ามาในหมู่บ้านวังกะของชาวมอญ ในระยะ 50 ปีแรก จะใช้เส้นทางด่านพระเจดีย์สามองค์ เส้นทางเขาเลาะโล และเส้นทางอะลือคคะนี ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ได้เปิดเป็นทางการ เป็นเพียงแนวชายแดนที่ผู้คนใช้สัญจรไปมาระหว่างไทย-เมียนมาร์ ต่อมาเมื่อ 40 ปีที่แล้วทางด่านพระเจดีย์สามองค์ได้มีการเปิดเป็นช่องทางผ่านแดนไทย-เมียนมาร์อย่างเป็นทางการ ส่วนช่องทางเข้าออกระหว่างไทย-เมียนมาร์บริเวณอะลือคคะนี (บ้านต้นยาง) ได้เปิดเป็นทางการเมื่อประมาณ 7 ปีที่แล้ว นอกจากนั้น ยังมีช่องทางในการอพยพเข้ามาในประเทศไทย บริเวณเขตชายแดนกาญจนบุรี ได้แก่ จะแก ปะไรโหนก เวียคะดี อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีเพียง 2 เส้นทางที่ชาวมอญนิยมใช้ คือ ด่านพระเจดีย์สามองค์ และอะลือคคะนี สำหรับช่องทางห้วยองพะนัง ไม่มีใครใช้แล้ว เพราะยากลำบากต่อการเดินทาง
- 5 ผู้ให้ข้อมูลประวัติความเป็นมาทั้งผู้ที่เดินทางเข้ามาในช่วงแรก หรือลูกหลานของผู้ที่เดินทางเข้ามาในช่วงแรก ซึ่งปัจจุบันยังอยู่ที่บ้านวังกะ มีดังนี้ 1. ลุงเต็ม หล่อเหลี่ยม 2. ลุงสมจิตร หล่อเหลี่ยม 3. ลุงยอหม่อง ปุณณะการี 4. ยายดี 5. ตาปองเซ และยายเย็น ปุณณะการี 6. นางน้ำผึ้ง สวัสดิ์สุข 7. นายสวาร์ เสียงทองคำ 8. นายอ็อกปาย
- 6 นายทุนเย็นผู้นี้ ปัจจุบันเสียชีวิตไปแล้ว เป็นลุงของนางน้ำผึ้ง สวัสดิ์สุข
- 7 ผู้ที่เดินทางเข้ามาเป็นกลุ่มแรกนี้เข้ามาทางเวียคะดี เช่น พ่อแม่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสมบูรณ์ ลุงสมจิตร ลุงดิน
- 8 กลุ่มที่สองที่เข้ามาทางเวียคะดี เช่น ลุงสมจิตร ลุงทุนเย็น ลุงของครูสวาร์ ส่วนพวกที่เข้ามาทางอีตองคือ หลวงพ่ออุตตมะ พระลูกศิษย์อีก 1 องค์ และฆราวาส 5 คน คือ ลุงเต็ม เพื่อนลุงเต็ม พ่อและแม่ลุงเต็ม และคนแบกของอีก 1 คน

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิจกุล และพรสุข เกิดสว่าง. 2540ก. *การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศพม่าจากผู้ลี้ภัยสู่แรงงานข้ามชาติ*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- การปกครอง, กรม. 2542. *ประมวลกฎหมายระเบียบเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.
- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. 2540. *ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- โจเซฟ ชิลเวอร์สไนด์. "กบฏชนกลุ่มน้อยและวิกฤตการณ์ในพม่า" *ปาจารยสาร* 3 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2532): 46-47 แปลโดย สิทธิพงษ์ กัลยานี.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2533. *พม่า: ประวัติศาสตร์และการเมือง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บรรยายสรุปอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. มปป., มปท.
- ประเสริฐ ทองประสม. 2540. "นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้อพยพชาวมอญ ระหว่างปี พ.ศ. 2495-2538." *รวมบทความสัมมนาทางวิชาการมอญในบริบทของสังคมไทย* 19-21 ธันวาคม 2540, หน้า 84-116.
- พรพิมล ศรีไธติ. 2542. *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ภาสกร ศิริยะพันธุ์. 2544. "ปัญหาเสพติด: ข้อควรทำและไม่ควรทำ" *ไทยกับพม่า ข้อควรทำและไม่ควรทำ* หน้า 41-42, เอกสารวิชาการชุดโครงการอาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค เล่มที่ 2.
- ยศ สันตสมบัติ. 2540. *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันดี สันติภูมิเมธี. "ความหวังสุดท้ายของนายสเวจิน ผู้นำคนสำคัญของชาวมอญ" *สารคดี* 19(219):34-36.
- สงเคราะห์ชาวเขา, กอง. 2538. *ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย พ.ศ. 2538*. กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- สมโชค สวัสดิวัฑฒ์. 2540. *ความสัมพันธ์ระหว่างพม่า-ไทย-กะเหรี่ยง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุจิตลักษณ์ ดิมตุง. 2525. "มอญ" *วารสารภาษาและวัฒนธรรม* 2(2):56-63.
- สุจิตลักษณ์ ดิมตุง และคณะ. 2540. *มอญ: บทบาทด้านสังคม วัฒนธรรม ความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- สุจิตลักษณ์ ดิมตุง, พรทิพย์ อุศุภรัตน์ และประภาศรี คำสอาด. 2542. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: มอญ*. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภรณ์ โอเจริญ. 2541. *มอญในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. 2544. *โครงการแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย*. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- หนังสือ 84 ปีหลวงพ่อดุตตะ**. 2537. ที่ระลึกในงานฉลองชนอายุ 84 ปี พระราชอุดมมงคลพหลนราทร มหาคุณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี วัดวังกวีเวการาม อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2537. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- หนังสือฉลองอายุ 93 ปีหลวงพ่อดุตตะ**. ที่ระลึกในงานฉลองชนอายุ 93 ปี พระราชอุดมมงคล (หลวงพ่อดุตตะ) 8 มีนาคม 2546. กรุงเทพฯ: บริษัทฟิงเกอร์ปริ้นท์ แกรนด์ จำกัด.
- อาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค, โครงการ. 2544. *ไทยกับพม่า ข้อควรทำและไม่ควรทำ*. เอกสารวิชาการชุดโครงการอาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค เล่มที่ 2.
- เอเชียแปซิฟิก, สถาบัน, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. *รวมบทความทางวิชาการ "มอญในบริบทของสังคมไทย"* 19-21 ธันวาคม 2540.
- Trip Magazine*. Volume 3, No. 31, May 1999.